

Чеснік Н.М., кандидат економічних наук,
доцент кафедри бізнесу та права
Вінницький інститут Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6576-1642>
Поліщук М.А., магістрант 2-го року
підготовки спеціальності 073 Менеджмент
Вінницький інститут Університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-27-7>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

PROBLEMS AND PROSPECTS OF IMPROVING COST MANAGEMENT SYSTEM AT THE ENTERPRISE

Анотація. У статті проведено дослідження актуальності та проблематики системи управління витратами на підприємстві. Визначено основні виклики, з якими стикаються організації у сучасному бізнес-середовищі. Описані сучасні тенденції у галузі управління витратами та визначають перспективи їхнього удосконалення. У роботі запропоновано конкретні рекомендації для оптимізації системи управління витратами на підприємстві, враховуючи сучасні виклики та можливості. Результати роботи можуть служити основою для подальших досліджень у галузі фінансового управління та оптимізації витрат на підприємствах

Ключові слова: управління витратами, оптимізація витрат, ефективність витрат, прозорість витрат, зовнішні фактори.

Abstract. The article explores the relevance and challenges of cost management systems within enterprises. It identifies the primary challenges faced by organizations in the modern business environment. The paper describes contemporary trends in cost management and outlines perspectives for improvement. Specific recommendations for optimizing cost management systems in enterprises are proposed, taking into account current challenges and opportunities. The results of this study can serve as a foundation for further research in the field of financial management and cost optimization in enterprises.

Keywords: cost management, cost optimization, cost efficiency, cost transparency, external factors.

Постановка проблеми. Постійно зростаюча конкуренція на ринку, швидкі зміни економічних умов та поява нових технологій є особливо актуальними питаннями сьогодення. Забезпечення ефективного управління ресурсами стає критично важливим завданням для підприємств у сучасному бізнес-середовищі. Зростання світової конкуренції та взаємозв'язок глобальних ринків ставлять

підприємства в умови, де ефективне управління витратами є ключовим фактором для збереження та зміцнення їхньої конкурентоспроможності. Постійні інновації та розвиток технологій вимагають від підприємств швидкої адаптації та впровадження нових рішень. Ефективне управління витратами дозволяє підтримувати технологічну конкурентоспроможність.

Отже, дослідження проблем та перспектив удосконалення системи управління витратами є надзвичайно актуальним, враховуючи сучасні виклики та можливості, які впливають на бізнес-середовище. Вирішення проблем в цій галузі може значно підвищити конкурентоспроможність підприємств у глобальному економічному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці проблематики управління системою витрат на підприємстві присвячені фундаментальні роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема таких вчених Пилипенко А., Жигалкевич Ж., Соляр В.В., Шутько Т.І. та інших.

Проте питання, що стосуються перспектив управління системою витрат на підприємстві залишаються недостатньо дослідженими. Проблема удосконалення системи управління витратами є підґрунтям для визначення основних напрямків її удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Витрати являють собою обсяг матеріальних, фінансових та трудових ресурсів, витрачених підприємством під час господарської діяльності. Ця діяльність спрямована на отримання прибутку та підвищення загального добробуту власників. З іншого боку витрати являють собою вибуття активів або збільшення зобов'язань, що проявляється у вигляді зменшення власного капіталу.

Витрати поділяються на поточні та довгострокові. Такий детальний погляд на види витрат дозволяє краще розуміти їхню природу, функції та вплив на фінансовий стан підприємства як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі [1] (рис. 1).

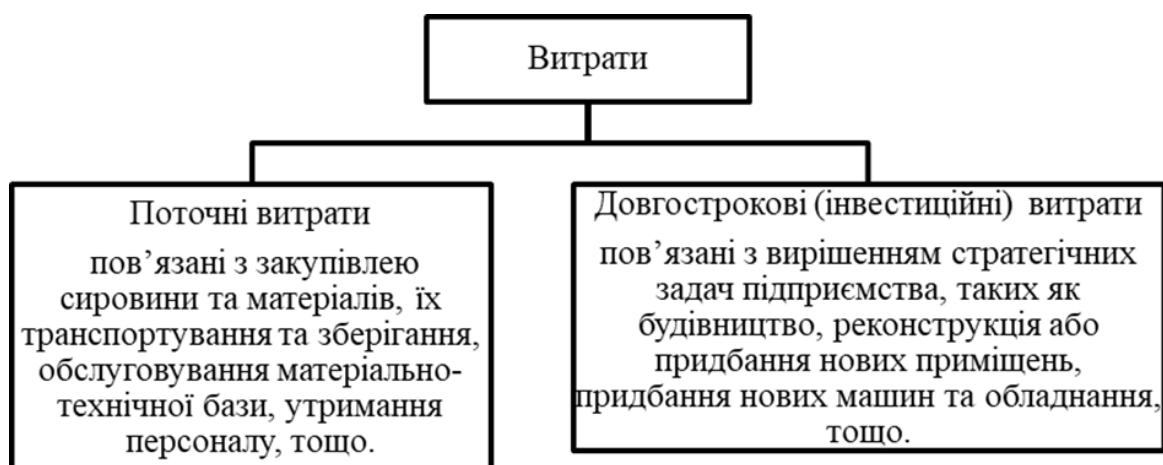

Рис. 1 Види витрат підприємства

Основними проблемами в системі управління витратами на підприємстві, на нашу думку, є:

- Недостатня прозорість витрат, що означає відсутність або лише часткова наявність чіткого обліку та візуалізації всіх витрат.
- Неконтрольоване збільшення витрат, часто на підприємствах відсутні системи моніторингу та контролю за зростанням витрат.
- Невідповідність вартості та якості, що означає неузгодженість між вартістю виробництва та якістю продукції.
- Непродуктивні витрати - надмірні витрати ресурсів без отримання значного результату.
- Недостатній контроль над постачальниками, що означає відсутність ефективного моніторингу та впливу на дії постачальників.
- Недостатній контроль над персоналом, що означає відсутність системи ефективного управління та низька продуктивність праці персоналу.

Вказані проблеми не є вичерпними та залежать від виду діяльності підприємства.

Перспективи та шляхи вирішення вказаних вище проблем зазначені у табл.1

Таблиця 1

Перспективи та шляхи вирішення проблем системи управління витратами на підприємстві

Проблеми управління витратами	Перспективи та вирішення
Недостатня прозорість витрат	<ul style="list-style-type: none"> - Встановлення системи обліку витрат. - Чітке ідентифікування кожного виду витрат. - Регулярний аналіз та аудит витрат. - Впровадження програм з навчання персоналу щодо правил обліку. - Використання системи Kanban для візуалізації процесів та витрат. - Впровадження логістичних підходів для оптимізації розподілу ресурсів та витрат.
Неконтрольоване збільшення витрат	<ul style="list-style-type: none"> - Встановлення системи моніторингу та аналізу витрат. - Створення бюджетів та їх систематичне оновлення. - Регулярний аудит і виявлення причин зростання витрат. - Впровадження систем автоматизації обліку витрат. - Використання системи Kanban для оптимізації робочих процесів. - Впровадження логістичних стратегій для ефективного управління запасами та постачанням.
Невідповідність вартості та якості	<ul style="list-style-type: none"> - Знаходження оптимального балансу між вартістю та якістю. - Застосування стратегій lean management для оптимізації процесів. - Постійне вдосконалення процесів для оптимізації. - Використання Kanban для стеження за якістю виробничих процесів. - Інтеграція логістичних систем для контролю якості та вартості продукції.

Непродуктивні витрати	<ul style="list-style-type: none"> - Система внутрішнього аудиту та аналізу витрат. - Виявлення та усунення непродуктивних витрат. - Активна участь персоналу у виявленні витрат - Впровадження системи постійного моніторингу витрат. - Використання Kanban для визначення та управління непродуктивними етапами виробничого процесу. - Застосування логістичних принципів для уникнення зайвих витрат на рух та обіг товарів.
Недостатній контроль над постачальниками	<ul style="list-style-type: none"> - Ретельний відбір та оцінка постачальників. - Переговори щодо умов постачання та постійний моніторинг ринку. - Співпраця з декількома постачальниками для диверсифікації ризиків. - Визначення альтернативних постачальників для виявлення готовності до змін. - Використання системи Kanban для відстеження постачальницького ланцюга та ефективного управління постачанням. - Імплементация логістичних методів для оцінки та контролю роботи постачальників.
Недостатній контроль над персоналом	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження системи ефективного управління персоналом. - Систематичні тренінги та розвиток компетенцій персоналу. - Встановлення ключових показників ефективності для оцінки роботи персоналу. - Створення мотиваційних програм для підвищення продуктивності праці і зменшення витрат часу

Джерело: згруповано авторами на основі опрацьованих джерел

Таким чином, характеризуючи табл.1, слід вказати, що основними проблемами в системі управління витратами є недостатня прозорість витрат, що може бути усунуто шляхом встановлення системи обліку та чіткого ідентифікування різних видів витрат. Неконтрольоване збільшення витрат вимагає встановлення системи моніторингу та аналізу, створення бюджетів, регулярного аудиту та впровадження автоматизації обліку [3]. Невідповідність вартості та якості може бути подолана за допомогою знаходження оптимального балансу і застосування стратегії lean management. Непродуктивні витрати вимагають системи внутрішнього аудиту та усунення непродуктивних елементів, а також використання системи Kanban для управління робочими процесами. Недостатній контроль над постачальниками та персоналом може бути вирішено через ретельний відбір постачальників, впровадження логістичних стратегій та системи ефективного управління персоналом. Інтеграція логістичних підходів також сприяє оптимізації розподілу ресурсів та витрат у компанії.

Висновки. Таким чином, загальний аналіз системи управління витратами вказує на декілька ключових проблем, які виникають у підприємствах. Недостатня прозорість витрат, неконтрольоване збільшення витрат, невідповідність вартості та якості, непродуктивні витрати, недостатній контроль над постачальниками та персоналом є основними викликами для ефективного управління фінансовими ресурсами.

Перспективи удосконалення системи управління витратами на підприємстві включають:

- Розвиток інтегрованих систем управління, які об'єднують в собі елементи бюджетування, логістики та внутрішнього аудиту.

- Використання інноваційних технологій для удосконалення системи управління витратами, таких як штучний інтелект та аналітика даних, для оптимізації процесів управління витратами та виявлення додаткових можливостей для зменшення витрат.

- Розробка стратегій логістичного управління для оптимізації постачальницького ланцюга та ефективного розподілу ресурсів.

- Аналіз впливу зовнішніх факторів.

- Створення комплексних програм навчання персоналу щодо оптимального використання систем управління витратами та логістичних стратегій.

Ці напрямки досліджень можуть сприяти подальшому удосконаленню систем управління витратами та забезпеченню ефективного управління на підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко А., Жигалкевич Ж. Управління витратами підприємств в умовах невизначеності. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*
<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b3016ace-d5b7-4dbb-9af9-3512baa0b067/content>

2. Соляр В.В. Управління витратами за центрами відповідальності
<https://dspace.hnpu.edu.ua/items/f29f0123-5a00-41dc-99de-ea3535673464>

3. Шутько Т.І. Економічна сутність управління витратами підприємства
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3681>